

Handläggare
Louise Sunnefors
Telefon: 08-50825071

Till
Socialnämnden
2024-08-27

Remiss av Förslag till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöds allmänna råd (HSLF-FS 2025:XX) om socialnämndens ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge

Svar på remiss från kommunstyrelsen, Dnr KS 2024/809

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat konsekvensutredning - förslag till ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2025:XX) om socialnämndernas ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge för besvarande.

Den 1 juni 2017 tog Myndigheten för familjerätt och föräldrastöd (MFoF) över Socialstyrelsens ansvar som föreskrivande myndighet på socialnämndens familjerättsliga område. Socialstyrelsens allmänna råd om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge (SOSFS 2012:4) togs oförändrade över av MFoF (HSLF-FS 2017:51). Dessa allmänna råd innehåller rekommendationer till stöd för socialnämndens handläggning av vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge enligt föräldrabalken (1949:381); FB och socialtjänstlagen (2001:453), SoL. MFoF:s intentioner med revideringen är att de allmänna råden ska vara aktuella, ändamålsenliga och utifrån ny lagstiftning bidra till att stärka barnrättsperspektivet. MFoF planerar även att uppdatera handboken inom området.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget av ändring i föreskrifterna om socialnämndernas ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge. Dock efterlyses ett fördjupat resonemang kring att ett utökat ansvar för socialnämnden kan leda till en ökad arbetsbörda för socialnämnden. Detta är i sig en resursfråga och kan innebära en kostnadsökning.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat konsekvensutredning - förslag till ändring i föreskrifterna (HSLF-FS 2025:XX) om socialnämndernas ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge för besvarande.

MFoF tog över Socialstyrelsens ansvar som föreskrivande myndighet på socialnämndens familjerättsliga område den 1 juni 2017. Socialstyrelsens tidigare allmänna råd om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge (SOSFS 2012:4) togs oförändrade över av MFoF (HSLF-FS 2017:51).

De idag allmänna råden innehåller rekommendationer till stöd för socialnämndens handläggning av vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge enligt FB och SoL.

MFoF riktar sina allmänna råd främst till kommunernas socialnämnder, särskilt handläggare och beslutsfattare som arbetar med vårdnad, boende och umgänge. Även domstolar och de berörda barnen och föräldrarna påverkas av dessa råd. Rådets tillämpningsområde har omformulerats för att klargöra vilka frågor och vilka medarbetare som omfattas.

Ärendet

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag; lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt artikel 12 ska konventionsstaterna tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Sedan 1 juli 2021 finns en straffbestämmelse om barnfridsbrott i 4 kap 3 § brottsbalken (1962:700), BrB, vilken innefattar vissa brottsliga gärningar som har bevittnats av ett barn som är närstående eller tidigare närstående till både gärningsmannen och den som gärningen begås mot.

De nuvarande allmänna råden, oförändrade sedan 2012, revideras för att återspegla nya bestämmelser och stärka barnrättsperspektivet. Detta inkluderar betoning på barns rätt till information och delaktighet, samt ökat fokus på att upptäcka våldsutsatthet. Förslaget innehåller också förtydligande gällande dokumentation i handläggning för att stärka barnrättsperspektivet. Nuvarande allmänna råd behöver revideras för att ligga i linje med gällande lagstiftning. MFoF:s intentioner med revideringen är att de allmänna råden ska vara aktuella och utifrån ny lagstiftning bidra till att stärka barnrättsperspektivet.

Majoriteten av rekommendationerna från HSLF-FS 2017:51 överförs till de nya råden som också bearbetas språkligt.

Revideringarna syftar till att ge bättre stöd till socialnämnderna i deras arbete med vårdnad, boende och umgänge. Förslaget har utarbetats med input från relevanta myndigheter och yrkesverksamma, och inkluderar uppdateringar för att säkerställa att råden är aktuella och ändamålsenliga. De allmänna råden kommer att kompletteras med en reviderad handbok inom området.

Förslagen till nya allmänna råd är inte att betrakta som nya ålägganden för kommunerna och bedöms inte utgöra någon oproportionerlig inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Enligt MFoF:s konsekvensutredning bedöms inte det nya förslaget medföra någon större merkostnad för kommunerna eftersom det i första hand handlar om förändrade rutiner hos socialnämnderna vid handläggning av frågor om vårdnad, boende och umgänge. MFoF föreslår att de nya allmänna råden ska träda i kraft den 1 november 2025.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 21 augusti 2024. Funktionshindersrådet har möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 22 augusti 2024.

Konsekvenser för barn

I konsekvensutredningen har en barnkonsekvensanalys upprättats. I barnkonsekvensanalysen framkommer det att MFoF:s allmänna råd berör barn (personer under 18 år) till separerade föräldrar som har kontakt med familjerätten. Dessa barn påverkas av den praktiska handläggningens genomförande, så som barnets delaktighet, såväl som av den slutliga bedömningen av frågorna om vårdnad, boende och umgänge. Barns rätt till delaktighet och inflytande i frågor som rör dem är en central del av barnkonventionen. Att barnet får information är avgörande för att skapa delaktighet och en förutsättning för att barnet ska kunna uttrycka sin åsikt.

Förslaget innebär ändringar där det framgår att nämnden, i alla avsnitt där samtal med barnet sker, bör ge barnet information med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov samt möjlighet att berätta om sin tillvaro och framföra sina åsikter. Förslaget förtydligar att nämnden, i alla avsnitt där samtal med barnet sker, bör fråga barnet om uppgifterna som barnet har lämnat har uppfattats rätt. Det framgår dessutom av förslaget att barnet, även vid samarbetsamtal bör erbjudas en tid för uppföljningssamtal, om det inte är olämpligt.

Ytterligare ett förslag innebär att socialnämnden, när inget samtal äger rum med barnet, bör informera föräldrarna om barnets rätt till information och verka för att föräldrarna ger barnet sådan med utgångspunkt från dess förutsättningar och behov.

Konsekvenser för jämställdhet

Även en konsekvensanalys för jämställdhet har formulerats i konsekvensutredningen. MFoF bedömer att förslagen inte bedöms påverka kvinnor och män eller flickor och pojkar olika. Alla grupper berörs av socialnämndens familjerättsliga arbete, föräldrar, barn och referenspersoner – omfattas oavsett kön. Förbättrad kvalitet i socialtjänstens arbete med familjerättsliga frågor kan dock indirekt främja jämställdhet. Förslaget betonar exempelvis vikten av att upptäcka våldsutsatthet hos barn och föräldrar, vilket kan bidra till ökad jämställdhet eftersom våld i nära relation är en konsekvens av ett ojämnt samhälle.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Socialförvaltningen ställer sig positiv till revideringen av nuvarande allmänna råd om socialnämndernas ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge med hänsyn till flera lagändringar inom verksamhetsområdet.

Det finns behov av ytterligare stöd till socialnämnder och domstolar för att förbättra kvaliteten på riskbedömningar i ärenden och mål om vårdnad, boende och umgänge. Förslaget omfattar allmänna råd om att uppgifter om riskfaktorer ska inhämtas i större utsträckning än i nuvarande allmänna råd vilket är en förutsättning för att upptäcka våld. Dessa uppgifter om riskfaktorer ska redovisas till domstolen. Ett förtydligande av socialnämndens ansvar, bland annat genom att konkretisera barnets rätt till information och delaktighet i handläggningen av frågor om vårdnad, boende och umgänge, förstärker barnrättsperspektivet.

Förvaltningen noterar att konsekvensutredningen inte nämner något om utredningen "Framtidens socialtjänst" (SoU 2020:47) och den potentiella påverkan som förslagen från den utredningen kan ha på verksamhetsområdet inom vårdnad, boende och umgänge. Det hade det varit önskvärt med ett resonemang kring varför man inte valt att invänta den nya socialtjänstlagen.

Konsekvensutredningen behandlar de kostnadsmissiga konsekvenserna för kommunerna i samband med föreslaget om ändringarna i föreskrifterna gällande socialnämndernas ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge. Enligt konsekvensutredningen bedöms det nya förslaget inte medföra några större merkostnader för kommunerna, då det främst handlar om förändrade rutiner vid socialnämndernas handläggning av dessa frågor. Förvaltningen instämmer i myndighetens förslag och stödjer

ett stärkt barnrättsperspektiv i handläggningen. Dock efterlyses ett fördjupat resonemang kring att ett utökat ansvar för socialnämnden kan leda till en ökad arbetsbörda för socialnämnden. Detta är i sig en resursfråga och kan slutligen innebära en kostnadsökning.

Sammanfattningsvis tillstyrker förvaltningen förslaget till ändring i föreskrifterna om socialnämndernas ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Anna Mattsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Konsekvensutredning – Förslag till nya råd om socialnämndens ansvar för frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-08-16
Anna Mattsson, Avdelningschef	2024-08-16